

Vidurinio ugdymo dailės, muzikos, šokio ir teatro bendrųjų programų atnaujinimo aspektai

Parengė Žydrė Jautakytė, dr. Vida Kazragytė, Arnoldas Riekumas, Irena Staknienė

Vidurinio ugdymo bendrosios programos buvo atnaujinamos remiantis šiais pagrindiniais iššūkiais:

1. **Kompetencijų ugdymas** – būtinybė perorientuoti vidurinio ugdymo bendrąsias programas į kompetencijų ugdymą.
2. **Dėmesys motyvacijai** – būtinybė gerinti mokinių mokymosi motyvaciją ir aspiracijas.
3. **Naujos žinios** – būtinybė reaguoti į mokslo, technologijų ir praktikos pažangą.
4. **Vidurinio ugdymo bendrųjų programų turinio apimčių suderinimas** su atnaujintomis pagrindinio ugdymo programomis būtinybė.
5. **Vertinimo tobulinimas** – poreikis aiškiau aprašyti mokinių pasiekimus.
6. **Ugdymo organizavimo tobulinimas** – poreikis pasirengti naujam ugdymo organizavimo tobulinimo ir ugdymo kokybės gerinimo etapui.
7. **Egzaminų kaita** – būtinybė reaguoti į egzaminų pokyčius.

Meninio ugdymo tikslas – sudaryti mokiniams palankias sąlygas reikšti savo meninius interesus, plėtoti meninės kūrybinės raiškos, meno kūrinių stebėjimo ir vertinimo gebėjimus, suteikti įgytai patirčiai estetinį kryptingumą, įgyti pozityvių kultūrinių nuostatų. Pagrindinis meninio ugdymo srities (taip pat ir ugdymo daile) siekinys yra išugdyti Lietuvos ir pasaulio kultūroje orientuotą žmogų, noriai puoselėjantį ir prisidedantį kuriant pozityvius kultūros reiškinius.

Atnaujintų vidurinio ugdymo menų dalykų bendrųjų programų turinys priartintas prie šiandieninio socialinio kultūrinio gyvenimo reikmių. Programos pakoreguotos taip, kad didėtų mokinių motyvacija mokytis menų ir kiltų menų dalykų statusas viduriniame ugdyme. Tikimasi, kad mokiniai įgis ne tik reikalingiausių menų žinių ir gebėjimų, bet ir stiprins kūrybingumo, komunikavimo, socialinę, kultūrinio sąmoningumo ir kitas bendrąsias kompetencijas. Akcentuojami mokinių taikomojo pobūdžio pasiekimai, siekiama suteikti daugiau kūrybiškumo ir meniškumo kasdieniam bendravimui, aplinkai, padėti mokiniams orientuotis supančioje menų įvairovėje, tapti kritišku šiandieninės kultūros vartotoju. Atnaujintose menų programose stiprinama meninės raiškos sritis į ją integruojant stebėjimo, analizės, interpretavimo ir vertinimo gebėjimus. Taip siekiama per asmeninę mokinio patirtį turtinti jo estetinę nuovoką, plėtoti kultūrinio sąmoningumo nuostatas,

skatinti norą pažinti meninius reiškinius socialinėje kultūrinėje aplinkoje ir tapti aktyviu meno vartotoju ir kūrėju.

Atnaujintos menų programos viduriniam ugdymui orientuotos į žinių taikymo praktinėje meninėje veikloje ir integracinius gebėjimus, kuriems įvertinti nebepakanka tradicinio meno pažinimo žinių testo, kurį atlikdami mokiniai pažymėdavo ar įrašydavo tinkamus atsakymus. Todėl vietoj Dailės ir muzikos mokyklinių brandos egzaminų parengta nauja Menų brandos egzamino programa (patvirtinta Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2011 m. liepos 1 d. įsakymu Nr. V-1197), kurio tikslai – įvertinti mokinio mokymosi pagal pasirinkto meninio ugdymo srities dalyko bendrąją programą pasiekimus, motyvuoti mokinius pasirinkti geriausiai jų poreikius ir interesus atitinkantį menų dalyko programą, suteikti mokiniams galimybę savarankiškai kurti ir pristatyti savo kūrybinės veiklos rezultatus bendruomenei, patikrinti ir įvertinti mokinių meno reiškinių suvokimą, gebėjimus analizuoti, interpretuoti ir vertinti savo bei profesionalių menininkų kūrybą, formuoti individualų raiškos stilių ir požiūrį į meninius reiškinius, pasinaudoti įgyta kūrybinio darbo patirtimi renkantis su menais nesusijusią arba iš dalies susijusią profesiją, stiprinti meninio ugdymo prasmės supratimą mokykloje ir visuomenėje. Menų egzamino metu bus vertinami mokinių pasiekimai (dalykiniai meniniai ir bendrųjų kompetencijų) iš visų meninio ugdymo dalykų veiklos sričių: kūrybinės raiškos, meno kūrinio analizės, interpretavimo ir vertinimo.

Metodinės medžiagos tikslas – padėti mokytojams suprasti ir įgyvendinti Bendrąsias vidurinio ugdymo Dailės, Šokio ir Teatro programas. Metodinėje medžiagoje pateikiama siūlymų, kaip planuoti, organizuoti ir vertinti mokinių pasiekimus, komentuojamos programos dalys: kompetencijų ugdymas, pateikiamas integruotos meninio ugdymo veiklos pavyzdys, asmeninės menų mokytojų patirties, kuri galėtų būti naudinga menų mokytojams.

Rekomendacijomis ir planų (pamokų) pavyzdžiais siekiama paaikškinti, kaip sudaryti mokiniams palankias sąlygas realizuoti savo meninius interesus, plėtoti meninės kūrybinės raiškos, meno kūrinių stebėjimo, suvokimo ir vertinimo gebėjimus, suteikti įgytai patirčiai estetinį kryptingumą bei įgyti pozityvių kultūrinių nuostatų. Pagrindinis meninio ugdymo srities (taip pat ir ugdymo šokiu) siekinys yra išugdyti Lietuvos ir pasaulio kultūroje orientuotą žmogų, noriai puoselėjantį ir prisidedantį kuriant pozityvius kultūros reiškinius. Šiuolaikinis jaunas žmogus neatsiejamai yra susijęs su vis labiau visuomenės socialiniame gyvenime ryškėjančiu šokiu, kaip socialiniu reiškiniu.

Dailės bendrosios programos atnaujinimo aspektai

Parengė Irena Staknienė

Dailė – meninio ugdymo dalis. Dailės ugdymo tikslas – plėtoti mokinių šiuolaikinės vizualiosios išraiškos priemonių pažinimą, gebėjimą komunikuoti dailės priemonėmis, ugdyti estetinę nuovoką ir kultūrinę kompetenciją.

Dailės vidurinio ugdymo bendroji programa skirta mokiniams, norintiems patiems kurti ir pasinaudoti įgyta praktine patirtimi savo gyvenime. **Siūloma perteikti prie integruoto dailės raiškos ir pažinimo proceso bei visuminio estetinio lavinimo.** Kiekvienas mokinys, pasirinkęs dailės dalyką 11–12 (3–4 gimnazijos) klasėje, susipažins su šiuolaikinės dailės raiškos įvairove, galės pats kurti pasinaudodamas tradicinėmis ir šiuolaikinių vizualinių menų raiškos priemonėmis. Gyvendami vizualiosios kultūros laikais, kai visas mus supantis pasaulis suprantamas kaip vaizdas, vaizdas ir tekstas, vaizdas ir garsas, neatsiribodami nuo tradicinės vaizduojamosios dailės, klasikinės ir moderniosios dailės istorijos, ieškodami saitų su populiariąja kultūra, jos siūlomais vaizdiniais, privalome ir mokinius per dailės pamokas mokyti kitoniškai žvelgti į mus supantį pasaulį, dailės ir architektūros kūrinius. Atnaujintoje Dailės vidurinio ugdymo programoje mažiau akcentuojamas klasikinės dailės istorijos, jos datų ir faktų mokymasis ir vien tik realistinio vaizdavimo principų ir piešimo technikų įvaldymas. Daugiau dėmesio skiriama praeities ir dabarties meninių idėjų kūrybinei interpretacijai, regimojo pasaulio atspindžių įvairių tautų ir laikotarpių menininkų kūryboje pažinimui. Svarbu, kad mokiniai mokytųsi atpažinti dailę analizuodami ir vertindami ne tik dailės kūrinius, bet ir kasdienę savo aplinką, architektūrą, reklamą, medijas, aiškintųsi jų vaizdinių, spalvų ir formų poveikį žiūrovui.

Atnaujintos Vidurinio ugdymo dailės dalyko bendrosios programos turinys priartintas prie šiandieninio socialinio kultūrinio gyvenimo reikmių. Programa pakoreguota taip, kad didėtų mokinių motyvacija mokytis dailės ir kiltų menų dalykų statusas viduriniame ugdyme. Tikimasi, kad mokiniai įgis ne tik reikalingiausių dailės žinių ir gebėjimų, bet ir stiprins kūrybingumo, komunikavimo, socialinę, kultūrinio sąmoningumo ir kitas bendrąsias kompetencijas.

Atnaujintoje dailės programoje stiprinama dailės raiškos sritis į ją integruojant stebėjimo, analizės, interpretavimo ir vertinimo gebėjimus. Taip siekiama per asmeninę mokinio patirtį turtinti jo estetinę nuovoką, plėtoti kultūrinio sąmoningumo nuostatas, skatinti norą pažinti meninius reiškinius socialinėje kultūrinėje aplinkoje ir tapti aktyviu meno vartotoju ir kūrėju.

Menų brandos egzaminas. Atnaujintos menų programos viduriniam ugdymui orientuotos į žinių taikymo praktinėje meninėje veikloje ir integracinius gebėjimus, kuriems įvertinti nebepakanka tradicinio meno pažinimo žinių testo, kurį atlikdami mokiniai pažymėdavo ar įrašydavo tinkamus atsakymus. Todėl vietoj Dailės ir muzikos mokyklinių brandos egzaminų parengta nauja Menų brandos egzamino programa (patvirtinta Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2011 m. liepos 1 d. įsakymu Nr. V-1197). **Menų egzamino tikslai** – įvertinti mokinio mokymosi pagal pasirinkto meninio ugdymo srities dalyko bendrąją programą pasiekimus, motyvuoti mokinius pasirinkti geriausiai jų poreikius ir interesus atitinkančią menų dalyko programą, suteikti mokiniams galimybę savarankiškai kurti ir pristatyti savo kūrybinės veiklos rezultatus bendruomenei, patikrinti ir įvertinti mokinių meno reiškinių suvokimą, gebėjimus analizuoti, interpretuoti ir vertinti savo bei profesionalių menininkų kūrybą, formuoti individualų raiškos stilių ir požiūrį į meninius reiškinius, pasinaudoti įgyta kūrybinio darbo patirtimi renkantis su menais nesusijusią arba iš dalies susijusią profesiją, stiprinti meninio ugdymo prasmės supratimą mokykloje ir visuomenėje. Menų egzamino metu bus vertinami mokinių pasiekimai (dalykiniai meniniai ir bendrųjų kompetencijų) iš visų meninio ugdymo dalykų veiklos sričių: kūrybinės raiškos, meno kūrinio analizės, interpretavimo ir vertinimo.

Metodinės medžiagos tikslas – padėti mokytojams suprasti ir įgyvendinti Bendrąją vidurinio ugdymo dailės programą. Metodinėje medžiagoje pateikiama siūlymų, kaip planuoti ir organizuoti ugdymą, ugdyti bendrąsias ir dalykines kompetencijas, vertinti mokinių pasiekimus. Šiuolaikinis jaunas žmogus neatsiejamai yra susijęs su vis labiau visuomenės socialiniame gyvenime ryškėjančiais vizualiaisiais reiškiniais, vizualiosios informacijos perteikimo poveikiu. Dailės žinios ir gebėjimai praverčia daugelyje šiuolaikinių profesijų, susijusių su menais ir kūrybinių industrijų veikla. Jos būtinos kiekvieno šiuolaikinio žmogaus gyvenime, pravers renkantis profesiją. Rekomendacijomis ir planų (pamokų scenarijų) pavyzdžiais siekiama paaiškinti, kaip sudaryti mokiniams palankias sąlygas realizuoti savo meninius interesus, plėtoti dailės raiškos, dailės kūrinių stebėjimo, suvokimo ir vertinimo gebėjimus, suteikti įgytai patirčiai estetinį kryptingumą bei įgyti pozityvių kultūrinių nuostatų.

Muzikos bendrosios programos atnaujinimo aspektai

Parengė Žydrė Jautakytė

1. Kompetencijų ugdymas (būtinybė perorientuoti vidurinio ugdymo bendrąsias programas į kompetencijų ugdymą). Šiuolaikiniam žmogui svarbu išsiugdyti ne tik dalykines, bet ir bendrąsias kompetencijas. Tinkamai organizuojant procesą muzikinis ugdymas gali reikšmingai prisidėti prie bendrųjų kompetencijų – ypač kūrybiškumo ir iniciatyvumo, asmeninės, socialinės, mokėjimo mokytis – ugdymo. Atnaujinant muzikos programą pirmą kartą aprašyta muzikinės kompetencijos struktūra ir jos pobūdis baigiant vidurinę mokyklą. Pirmą kartą aprašytos muzikinei kompetencijai įgyti būtinos žinios – ne tik faktinės, bet ir procedūrinės. Aprašytos veiklos ir užduotys, kurias atliekant ugdomos bendrosios kompetencijos, mokinių pasiekimai aprašyti per kompetencijos struktūrą.

2. Dėmesys motyvacijai (būtinybė gerinti mokinių mokymosi motyvaciją ir aspiracijas). Sparčios kaitos ir įtampų kupiname šiuolaikiniame pasaulyje žmogui ypač svarbu išmokti suvaldyti stresą, rasti pozityvią emocinės iškvos formą – tyrimai rodo, kad tam puikiai tinka muzikavimas. Jaunuolių muzikiniai interesai diferencijuojasi. Todėl svarbu taip atnaujinti muzikinį ugdymą, kad skirtingų muzikinių interesų mokiniai galėtų pasirinkti sau patraukliausią veiklą, kad dalyvaudami patrauklioje veikloje mokiniai suprastų muzikos mokymosi vertingumą ir naudingumą, išmoktų pasinaudoti įgyta patirtimi kasdieniniame gyvenime.

2007 m. prasidėjo muzikos programų pasiūlos didinimas. Atnaujinamoje programoje siekiama puoselėti ir tobulinti giliausias tradicijas Lietuvoje turinčią muzikos atlikimo sritį. Programoje akcentuojama refleksijos veikla – mokiniai mokosi stebėti ir vertinti savo veiklą, atkreipti dėmesį į emocinius išgyvenimus ir potyrius. Koncertinė veikla, muzikinių įvykių stebėjimas teikia mokiniams teigiamų išgyvenimų, kelia mokymosi motyvaciją. Be to, atnaujinamoje programoje sumažintas veiklos sričių skaičius bei atsisakyta detalaus turinio reglamentavimo. *Mokytojui suteikiama daugiau laisvės kuriant savo stiprybėmis, mokinių galimybėmis ir poreikiais, mokyklos tradicijomis grįstą ugdymo turinį.*

3. Naujos žinios (būtinybė reaguoti į mokslo, technologijų ir praktikos pažangą). Stebint Lietuvos muzikinio gyvenimo reiškinius, ypač mokinių konkursus (Dainų dainelė, Talentų ringas ir kt.) akivaizdu, jog atlikėjams trūksta originalaus, autentiško interpretavimo gebėjimų. Pasaulio

meninio ugdymo teorijoje išigali kūrybos (tiriamoji) kryptis, pabrėžianti aktyvios ir sąmoningos mokinio muzikinės veiklos reikšmę.

Programos atnaujinimas grindžiamas šiuolaikinėmis muzikinio ugdymo koncepcijomis. Muzikavimo procesas perorientuojamas nuo mechaniško prie sąmoningo ir kūrybiško. Veikla grindžiama ilgalaikėmis, tęstinėmis užduotimis – visuminė kūrinio analizė, interpretavimo kalbos analizė, savitos interpretacijos kūrimas, savo ir kitų vertinimas, refleksija – mokymosi procesas tampa mokinio savastimi ir leidžia mokiniui atskleisti savo kūrybiškumą, vaizduotę, talentą. Atlikdami interpretacinę ir kūrybinę tiriamąją veiklą mokiniai įgyja naujos kokybės žinių, interiorizuoja vertybines nuostatas.

4. Vidurinio ugdymo bendrųjų programų turinio apimčių suderinimo su atnaujintomis pagrindinio ugdymo programomis būtinybė. 2008 m. atnaujintoje pagrindinio ugdymo muzikos bendrojoje programoje pasikeitė programos struktūra – veiklos sritys, gebėjimai, pasiekimų aprašai, turinio apimtys. Kadangi muzikinis ugdymas tęsiasi ir vidurinėje mokykloje, svarbu atnaujinamą muzikos programą suderinti su pagrindinės mokyklos programos pokyčiais.

Atnaujinama muzikos programa suderinta su pagrindinio ugdymo muzikos bendrąja programa – apibendrinami ir kryptingai tobulinami pagrindinėje mokykloje įgyti muzikinės raiškos gebėjimai, jie papildomi naujomis žiniomis. Išvengiama turinio pasikartojimo, ypač muzikos istorijoje – muzikos klausymasis orientuojamas į kūrinių atlikimo ypatumų analizę – šios žinios padės mokiniams tobulinti savo muzikinę raišką. Programa kryptingesnė ir siauresnė, nei pagrindiniame ugdyme.

5. Vertinimo tobulinimas (poreikis aiškiau aprašyti mokinių pasiekimus). Mokytojai teigia, kad labai sunku įvertinti mokinių muzikinę raišką – atlikėjų menuose tai ypač problematiška. Mokiniai pasigenda objektyvumo ir informatyvumo.

Atnaujinamoje programoje mokinių pasiekimų aprašuose apibrėžti vertinimo rodikliai, atsieti nuo mokinių prigimtinių gabumų. Vertinimo objektyvumui ypač parankūs detalizuoti žinių aprašai. Jie padės mokytojams ir mokiniams pasirengti muzikavimo vertinimo kriterijus ir taikyti procese. Parengti apibendrinti mokinių pasiekimų baigiant bendrąjį ar išplėstinį kursą vertinimo aprašai.

6. Ugdymo organizavimo tobulinimas (poreikis pasirengti naujam ugdymo organizavimo tobulinimo ir ugdymo kokybės gerinimo etapui). Mokymosi procesą orientuojant į kompetencijų ugdymą esminėmis tampa ilgalaikės projektinės ir už mokyklos ribų atliekamos užduotys. Todėl reikia tobulinti muzikinio ugdymo organizavimą – sudaryti sąlygas kurso intensyvinimui, pamokų pravedimui už mokyklos ribų ir pan.

Kadangi atnaujinamoje muzikos programoje atsisakyta detalaus turinio reglamentavimo, sumažinta veiklos sričių ir labiau pasitikima mokytojo kompetencija ir mokyklos tvarka, programa

gali būti realizuojama intensyviai, moduliais ar tęstiniu kursu. Programoje pateikiama idėjų projektinėms, tęstinėms užduotims, turinio organizavimui.

7. **Egzaminų kaita** (būtinybė reaguoti į egzaminų pokyčius). Kadangi numatyta muzikos mokyklinio brandos egzamino kaita, svarbu į tai atsižvelgti atnaujinant muzikos programą.

Kryptingai į muzikos atlikimą ir interpretavimo analizę orientuotas muzikinio ugdymo procesas, ugdomi gebėjimai ir žinios suderinti su rengiamo menų egzamino programa.

Šokio bendrosios programos atnaujinimo aspektai

Parengė Arnoldas Riekumas

Atnaujinta vidurinio ugdymo bendroji šokio programa nuosekliai pratęsia pradinio ir pagrindinio ugdymo bendrąsias šokio dalyko programas. Šokio programa pritaikyta ne tik mokiniams, turintiems didelę šokio patirtį (pradinio/pagrindinio ugdymo etape ir/arba neformaliojo ugdymo įstaigose), susietą su įvairiais šokio žanrais. Ši programa yra papildyta nuostata, kad yra orientuota ir į 11-12 klasių mokinius, *pradedančius* susipažinti su šokiu arba šokusiais fragmentiškai (pavyzdžiui, tik pradinėse klasėse). Ji atitinka skirtingus šokio polinkius turinčių mokinių interesus. Programa apima įvairius ugdymo aspektus – nuo sveikatai svarbių dalykų (taisyklingos laikysenos, fizinių ypatybių stiprinimo, judesių laisvumo ir koordinavimo bei pan.) iki kultūrinių (šokio kaip meno pažinimo, domėjimosi savo ir kitų tautų šokio paveldu bei šiuolaikiniais šokio reiškiniais) ir socialinių (pagarbaus bendravimo su vienminčiais ir/arba kitaminčiais, tolerancijos per skirtumų, įvairių projektų rengimą ir kt.) veiksmų pažinimą.

Atnaujintoje programoje laikomasi pagrindinių 2002 m. šokio programos nuostatų suteikti mokiniams bendrąjį išprusimą įvairiais šokio žanrais ir šokimo stiliais, atkreipiant dėmesį į kūrybinės veiklos bei šokio reiškinų interpretacinio vertinimo procesus. Programa skatina jaunuolius ne tik domėtis šiuolaikiniais šokio meno reiškiniais, šokio tarptautiškumo aspektu, bet jų sąsajomis su savo tautos šokio tradicijomis. Atnaujinta šokio programa tikslingai struktūruoja šokio meno pažinimo procesą, skatindama mokinius tyrinėti ir įprasminti bei įvertinti save šokio raiškos priemonėmis. Čia akcentuojama šokio teikiama kasdienė nauda ir patyrimas, tenkinant savo kultūrinius poreikius, sprendžiant gyvenimiškas situacijas ar siekiant karjeros. Pažįstantis ir gebantis šokti įvairius šokius, mokantis juos atpažinti, stebėti ir įvertinti, muzikaliai valdantis savo kūną, galintis kurti, interpretuoti ir įsivertinti moksleivis yra pasirengęs tapti pilnaverčiu visuomenės nariu.

Bendroji vidurinio ugdymo šokio programa yra skirta šokio pamokoms. Be to, šia programa gali naudotis ir šokio būrelių, studijų, kolektyvų vadovai, ieškantys galimybių tobulinti neformalaus ugdymo procesą. Šokio pamokų **tikslas** – suteikti bendrąją išprusimą šokio srityje – šokio žinių, supratimo ir gebėjimų pagrindus. Didžiausias dėmesys yra kreipiamas ne į konkretų šokio žanrą, bet į platesnį visų šokio žanrų pažinimą. Šokio pamokose turėtų būti akcentuojamas mokinių noras užsiimti šokio veikla – šokti, kurti, stebėti, suprasti šokį ir vertinti. Skatinama pažinti ir nagrinėti šokio, kaip šių dienų meno problemas. Šokis – svarbi visuomenės bendrosios kultūros dalis, turinti glaudžią sąsają su kitomis meno sritimis, su kūno kultūra ir sportu. Šokis padeda siekti asmens fizinės, psichinės ir dvasinės darnos, vysto mokinių visuomeniškumą. Šokio pamokos sudaro galimybę patenkinti natūralų mokinių fizinį aktyvumą. Šokių pamokų metu puoselėjamas kūno grožis, judesių kultūra, estetinis skonis, stiprinama mokinių sveikata. Per pamokas puoselėjami bendravimo ir bendradarbiavimo gebėjimai, ugdoma savigarba ir pagarba šokio partneriui. Šokio pamokose atkreiptinas mokinių dėmesys į etiketo, scenos kultūros ir kitus etikos dalykus, apie kuriuos kasdien nekalbama mokykloje, be kurių neįmanoma įsivaizduoti jauno išsilavinusio žmogaus, turėjusio šokių pamokas mokykloje.

Šokio dalykas mokyklose yra pasirenkamasis, tai sąlygoja šokio ugdymo proceso nenuoseklumą ir fragmentiškumą – mokiniai gali būti šokę pradinėse klasėse, toliau tęsti tik vienuoliktoje ar dvyliktoje klasėje. Toks procesas su pertrauka apsunkina mokytojo darbą siekti bendrosiose programose numatytų mokinių pasiekimų, ugdyti numatytus gebėjimus, plėtoti ir gilinti žinias bei skatinti formuotis nuostatas. Planuodamas ugdymo turinį kiekvienas šokio mokytojas atsižvelgia į klasės, mokyklos kontekstą, vietos bendruomenės tradicijas, jos narių lūkesčius ir poreikius. Siektina panaudoti šokio dalyko teikiamas galimybes plėtojant mokinių bendrąsias ir dalykines šokio kompetencijas.

Bendroji šokio programa, mokytojui tinkamai planuojant ugdymo procesą, sudaro galimybes mokiniui pasirinkti Menų brandos egzamino šokio atlikėjo ar šokio kūrėjo kryptį. Menų egzamino šokio kryptį gali pasirinkti ir mokiniai, ugdeši šokio gebėjimus neformalaus ugdymo kolektyvuose.

Teatro bendrosios programos atnaujinimo aspektai

Parengė dr. Vida Kazragytė

Daug mokinių, atėję į teatro pamokas, susiduria su šia meno šaka pirmą kartą ir, išorinio įspūdžio paveikti, mano, kad jų laukia tik linksmi žaidimai ir kad čia „nieko nereikės mokytis“. Bendroji teatro programa iš esmės skirta pakeisti šį paviršutinišką požiūrį į kur kas gilesnį. Mokiniai turėtų suprasti, kad spektaklių vertė būna nevienoda, o, kad sukurtum kažką prasmingesnio, ne vien naudotumeisi nuvalkiotais stereotipais, reikia mokytis valdyti teatro priemones ir jomis reikšti savo sumanymus. ***Taigi programoje ir metodinėje medžiagoje daugiau nei anksčiau akcentuojama teatro suvokimo (interpretavimo, vertinimo) veiklos reikšmė ir įtaka mokinių kūrybinei raiškai.*** Mokydamiesi pastebėti, „kaip“ kuriamas teatras ir kaip teatro „kalba“ leidžia perteikti vienokią ar kitokią prasmę, mokiniai pajaus, kad jie įgyja reikalingų kūrybai įrankių, stiprės jų vidinė motyvacija, kartu kils kultūrinio sąmoningumo lygis. Teatro suvokimo veikla turėtų įeiti į beveik kiekvienos teatro pamokos sudėtį. Nepakanka, kad mokiniai stebi vieni kitų teatrinę veiklą. Būtina, kad mokiniai stebėtų šiek tiek aukštesnio lygio kūrybą ir atlikimą – tai leistų jiems augti bei skatintų tai daryti.

Teatro „kalbos“ mokiniai mokosi per kūrybos procesą. Tai antras svarbus naujumo aspektas. Pradžioje tenka nemažai dėmesio skirti žaidimams ir kūrybinėms užduotims, kurios dar tik leidžia pasirengti kūrybai. Tačiau ir šiuos – įgyjamus pradinius gebėjimus – mokiniai turi sąmoningai suvokti, kad tai taptų jų „kraičiu“. Tam pirmiausia būtina paaiškinti skiriamų žaidimų ar užduočių tikslumą, skirti dėmesio mokinių netiesioginiam mokymui, užduodant plačius klausimus bei įtraukiant į diskusijas apie tai, ką jie jaučia, kaip supranta vieną ar kitą dalyką, kaip tą supratimą galima būtų patobulinti, ir pan. Tai suteiks jiems galimybę mokytis, patiems konstruoti žinias.

Pagrindinė nuoroda, kad mokiniai turėtų būti ugdomi per kūrybos procesą, yra veiklos „teatro raiška“ gebėjimų aprašymas. Pagal jį mokiniai turėtų mokytis pasirinkti literatūros kūrinį, numatyti priemones jo įgyvendinimui scenoje, įgyvendinti (pastatyti pagal jį etiudą) ir parodyti. Į įgyvendinimą įeina ir vaidmens atlikimas. Taigi mokiniai mokosi teatro jį kurdami. Mokiniai palengva įgyja ir teatro kompetenciją, ir kūrybos, taip pat kitas bendrąsias kompetencijas. Mokymasis ir teatro kūrimas vyksta pasikartojančiais etapais – ciklais. Mokytojas planuodamas numato, kokio sudėtingumo reikalavimus kiekviename etape jis kels. Tai padaro atsižvelgdamas į

Bendrają programą ir mokinių galimybes bei su jais tardamasis, kad jų mokymasis būtų sąmoningas.

Mokymasis per plačiai suprantamą teatro kūrybą (į ją įeitų ir literatūrinio teksto pritaikymas scenai, ir vaidybos, režisavimo, apšvietimo, garso, vaizdo ir vadybiniai sprendimai (vaidmens parodymas)) leis labiau atsiskleisti įvairioms mokinių kūrybinėms galimybėms. Tai taip pat labiau paženklinas teatro pamokas edukaciniu ženklu – juk čia svarbiausia ne tai, ką sukūrė mokytojas, o ką sukūrė mokiniai.

Mokymasis per keletą etapų (ciklą) sutelkia mokytojo ir mokinių dėmesį ***ne į galutinį rezultatą, bet į procesą*** – nes būtent nuo jo kokybės priklauso galutinis rezultatas. Kad kiltų proceso kokybė, mokiniai turi suvokti, kokiam etape jie yra ir kaip gerėja jų asmeniniai ištekliai (gebėjimai, žinios ir supratimas, nuostatos). Tam svarbu nuolat taikyti įsivertinimą ir refleksiją. ***Mokymasis per teatro kūrybą leis pasirengti brandos mokykliniam menų egzaminui.*** Jį laikydami mokiniai galės dar kartą patobulinti savo kompetencijas ir pasiekti norimą rezultatą.

Programoje stengtasi apibrėžti vidurinio ugdymo programos lygmenį atitinkančias mokinių teatro ir bendrąsias kompetencijas. Todėl ji atspindi gana bendras žinias ir gebėjimus, nuostatas. Gali būti, kad mokytojai atkreips mokinių dėmesį į kur kas detalesnes žinias, smulkesnius įgūdžius ir sieks, kad mokiniai juos pademonstruotų. Tai visiškai toleruotina. Tačiau būtina nepamiršti, kad mokiniai turėtų suvokti, kaip tam tikros žinios ir gebėjimai siejasi tarpusavyje, susiformuoti jų sistemą. Tik visuminis vaizdas leis jiems įgytas žinias ir gebėjimus perkelti į kitas situacijas, t. y. tikrai taps kompetencijos dalimis. Todėl teikiamos žinios neturėtų būti atsitiktinės, fragmentiškos, nes jas mokiniai paprasčiausiai pamirš, negalės jų pritaikyti nei per teatro pamokas, nei gyvenime. ***Būtent Bendrojoje programoje žinios ir gebėjimai yra pateikiami nors ir labai bendri, tačiau kaip visuma.***

Veikla „spektaklių interpretavimas ir vertinimas“ yra skirta mokytis suprasti bei vertinti teatro „kalbą“ ir orientuotis šiuolaikinėje teatro įvairovėje. Programoje atsisakyta ***akademinių teatro žinių*** – istorijos, suvokimo, režisūros kūrybos ir pan. Teatro istorijos mokymo pagal programą nėra. ***Didžioji dalis įgyjamų žinių turi būti iškart naudojama.*** Kai kurie istorijos fragmentai gali būti pasitelkiami tada, kai norima mokinius labiau sudominti, įtraukti arba kai tai tikslingai siejasi (pvz., aiškinant apie tikslingą sceninį veikimą dera prisiminti K. Stanislavskį). Arba nagrinėjant sąlygiško (metaforiško) teatro spektaklius galima prisiminti Brechtą, Mejerholdą, Nekrošius. Tačiau istorinės žinios nėra tikslas. Pagrindinė šios veiklos paskirtis – ***ugdyti aktyvų ir išprususį šių dienų teatro žiūrovą, kuris norėtų lankytis teatre, gebėtų pasirinkti spektaklius pagal savo poreikius bei toleruotų kitų pasirinkimus.***

Veikla „teatro reikšmės socialiniame kultūriniame gyvenime pažinimas“ yra skirta nusakyti teatro reikšmę tautoje, visuomenėje ir kultūroje ir pagrįsti teatro kūrybos patirties reikšmę. Tai turi padėti išsiugdyti pagarbą teatro menui, kita vertus, padėti suvokti apčiuopiamą, konkrečią teatro kūrybos patyrimo reikšmę asmeniniam gyvenimui bei kaip ši patirtis gali padėti kelti elgesio sąmoningumą socialiniame gyvenime. Ugdymo pasiekimų aprašymas *labiau parodant ryšį tarp pagrindinių veiklų – teatro raiškos, suvokimo, interpretavimo ir vertinimo bei teatro reikšmės pažinimo* – turi padėti užtikrinti ugdymo proceso sąryšingumą, padėti įveikti dar vis pasitaikančią chaotiškumą.